

יום הכפורים - הזאות הדמים

הרב מנחם מקובר

מגיד שיעור בישיבת מוריה, גבעת הקטורת
רב מכללת אמונה וראש מכון והראנו בבנינו

הקטרת הקטורת בקדש הקדשים באמצע עבודת דם הפר

ביום הכפורים הכהן הגדול נכנס ארבע פעמים לקדש הקדשים. בפעם הראשונה הוא נכנס לשם הקטרת הקטורת, ובפעמיים הבאות הוא מזה מדם הפר ומדם השעיר לד'. הקטרת הקטורת נערכת לאחר שחיטת פרו של הכהן הגדול, ורק בעקבותיה נכנס הכה"ג פעם שניה לקה"ק לשם הזאות דם הפר. לדעת כמה ראשונים (רבנו בחיי, הרשב"ם, הספורנו) הפסוק "כי בענן אראה על הכפורת" מובנו הוא שתכלית הקטרת הקטורת בקה"ק היא כדי שהכה"ג לא יזון עיניו מאור השכינה. דהיינו: לפי הסבר זה עיקר העבודה בקה"ק הינה הזאות הדמים, והקטורת עניינה להסתיר את אור השכינה. אולם רש"י מביא ביאור נוסף לעניין, והוא שבמילה 'ענן' הכוונה היא לענן השכינה, השוכן באופן תמידי על הכפורת. מכאן שלדעה זו ענן הקטורת לא מסתיר את ענן השכינה, אלא שזו גזירת הכתוב שיש להקדים את הקטרת הקטורת להזאות הדמים. לאור זאת יש להבין מדוע הקטרת הקטורת נכנסת בתוך תהליך הזאות הדמים של הפר ולא מקדימה או מאחרת אותו.

מור"ר הרב משה לוריא זצ"ל מביא בבית גנזי¹ את דברי רבינו בחיי² המבאר את תיבת 'בד' הנזכרת לגבי בגדי הכהונה: "ואם תשכיל בלשון בד, תמצאנו כולל כמה כוונות מופלאות, כי ירמוז על ההכנעה והשפלות, וירמוז על היחוד, ובגוון שלו על המחילה, ומספרו על הקו האמצעי ירמוז על ההכנעה, שהרי הבד צמח עולה מן העפר להכנע העובד שהוא עפר מן האדמה, מה שאין כן בצמר שהוא

1. מסכת תשובה עמ' רצ"ד.

2. ויקרא ט"ז, ד.

עולה מבעלי חיים, וכן אמרו במסכת יומא (עא ע"ב) כי דבר העולה מן הקרקע בד בבד, וזהו לשון בדים וענפים, ירמוז על היחוד, שכן לשון בד יחידי. ומן הידוע שהחוט שלו יחידי אינו נחלק כלל, כמו הצמר שהחוט שלו נחלק וכן השיער באדם, וזהו שאמר בד בבד, כלומר יחידי שאינו נחלק, ואם כן הרי יש בו סימן ורמז ליחוד. וכן הבד הוא לבן וגוון הלובן הוא סימן המחילה". דהיינו: המילה 'בד' מרמזת על כך שנדרשת הכנעה מיוחדת של הכהן הגדול כדי להגיע למצב של יחוד עם הקב"ה. מכאן שהקטורת מורה על הקשר והיחוד עם הקב"ה, הבא מתוך ביטול לקב"ה, ועל כך נאמר: "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו". זריקת הדם הנעשית מיד לאחר הקטרת הקטורת רומזת על המשך מעשה הקטורת באופן של זריקת דמים בבחינת ברית, מעין מה שנעשה בכריתת הברית למרגלות הר סיני בסוף פרשת משפטים.

ארבעים ושלוש הזאות הדמים של יום הכפורים

ביום הכפורים מזה הכה"ג ארבעים ושלוש הזאות דמים בקודש ובקדש הקדשים, זאת מדם פר הכה"ג והשעיר הפנימי.

סדר ההזאות ותפקידן:

- הזאות קדש הקדשים – שמונה הזאות מכל אחד מזה הכה"ג בקה"ק, בין בדי ארון הברית. הזאות אילו מכפרות על טומאת מקדש וקדשיו של קדש הקדשים.
- הזאות בקודש – שמונה הזאות מכל אחד מזה הכה"ג בהיכל כנגד הפרוכת וכנגד ארון הברית. הזאות אילו מכפרות על טומאת מקדש וקדשיו של ההיכל והכלים שבו.
- הזאות על מזבח הזהב – י"א הזאות: ארבע הזאות על קרנות מזבח הזהב מדם הפר והשעיר המעורב, ושבע הזאות על גג מזבח הזהב מהדם המעורב. הזאות אילו מכפרות על טומאת מקדש וקדשיו של מזבח הזהב והקטורת.

ביאור נושא טומאת מקדש וקדשיו

כך מגדיר הרמב"ם את טומאת מקדש וקדשיו³: "טמא שנכנס למקדש במזיד ענוש כרת שנאמר ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו, בשוגג מביא

3. הלי' ביאת מקדש ג', יב.

קרבן עולה ויורד שנאמר: 'או נפש אשר תגע בכל דבר טמא'. ואין חייבין כרת או קרבן אלא מעזרת ישראל ולפנים או על תוספת העזרה שנתקדשה קדושה גמורה". בהמשך דבריו מוסיף הרמב"ם⁴: "המכניס שרץ וכיוצא בו במקדש או שהכניס אדם טמא למקדש הרי זה חייב כרת שהרי טימא מקדש ד'".

מבואר מדבריו כי הנכנס בשוגג לעזרה המקודשת, או המכניס מישהו, חייב להביא קרבן חטאת. אולם מבין כל חייבי החטאות הכפרה על טומאת מקדש וקדשיו יוצאת דופן, וזאת בשני מישורים:

א. סוג הקרבן – כל חייבי החטאות מביאים כקרבן כבשה או שעירה. אולם בטומאת מקדש וקדשיו יש להביא קרבן מסוג עולה ויורד⁵. קרבן זה קרב רק בשלושה מצבים: שבועת העדות, שבועת ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו. זו לשון הרמב"ם בנדון⁶: "על שבועת העדות ועל שגגת שבועת ביטוי ועל שגגת טומאת מקדש וטומאת קדשיו מביא כשבה או שעירה כשאר החטאות הקבועות ואם אין ידו משגת מביא שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת ואם אין ידו משגת לעוף מביא עשירית האיפה סלת והיא הקרויה מנחת חוטא". אולם, בשונה משבועת ביטוי ועדות הרי שטומאת מקדש וקדשיו הינה אחת מכריתויות התורה. זו הכריתות היחידה לגביה כשעבר עליה בשוגג חייב קרבן עולה ויורד.

אמנם דין זה לא נאמר במפורש בתורה (כפי שנאמר לגבי שבועת העדות והביטוי) אלא ברמז מהפסוק⁷ "וּנְפֹשׁ פִּי תַחַטָּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֲלֹהִים וְהוּא עֵד או רָאָה או יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: או נִפְשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דְּבַר טָמֵא או בְּנִבְלַת חֵיהָ טָמֵא או בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טָמֵא או בְּנִבְלַת שָׂרֵץ טָמֵא וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאִשָּׁם: או כִּי יִגַּע בְּטָמְאָת אָדָם לְכָל טָמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאִשָּׁם". פסוקים אילו מופיעים בין הפסוקים של שבועת הביטוי והעדות. אמנם לא נזכר בהם במפורש עניין הכניסה בטומאה למקדש, אולם חז"ל לומדים זאת בתחילת מסכת שבועות⁸.

ב. מהות השוגג – בכריתויות המופיעות בתורה מהות השוגג היא שכאשר

4. שם, הל' טז.

5. כמבואר במשנה בתחילת מס' כריתות.

6. הל' שגגות י', ד.

7. ויקרא ה', א"ג.

8. ר', ב.

שגג ובסוף נודע לו שחטא – חייב חטאת. שונה טומאת מקדש וקדשיו – צריך שתהיה לו ידיעה לטומאה ולקודש (או למקדש) בתחילה, אך כהעלם ידיעה, ולבסוף חוזר ויודע. כך מבואר בלשון הרמב"ם: "שינוי יש בשגגת טומאת מקדש וקדשיו מה שאין כן בשאר כריתות. שכל הכריתות כיון ששגג ונודע לו בסוף שחטא, אע"פ שלא היתה לו ידיעה בתחילה, הרי זה חייב חטאת. אבל בטומאת מקדש וקדשיו אינו מביא קרבן עולה ויורד עד שתהיה לו ידיעה לטומאה וידיעה לקודש או למקדש בתחלה וידיעה לטומאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף והעלם בינתיים". הרמב"ם מוכיח זאת מלשון הכתוב: "ובטומאת מקדש וקדשיו נאמר ונעלם ממנו והוא ידע ואשם מאחר שנאמר ונעלם ממנו מכלל שהיתה שם ידיעה בתחילה ונאמר והוא ידע ואשם הא למדת שהוא צריך ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בינתיים".

הרמב"ם שם⁹ מונה שישה מצבים אפשריים לגבי אופני ההעלם. לדוגמא: "נטמא וידע שנטמא וידע שזה קדש וזהו מקדש אבל לא ידע באי זה אב נטמא ושכח שנטמא ואחר כך נכנס למקדש או אכל קדש ונודע לו אחר שנכנס או אחר שאכל באי זה אב נטמא הרי זה חייב קרבן אע"פ שלא ידע בתחלה באי זה אב נטמא הואיל וידע שהוא טמא הרי היתה שם ידיעת טומאה בתחילה".

מהות כפרת הזאות הדמים ביום הכפורים וברגלים

מבואר בדברי חז"ל כי גם הזאות הדמים ביום הכפורים עניינם תיקון לטומאת מקדש וקדשיו, וזאת במצבים מיוחדים, אותם נבאר בע"ה לקמן.

על הפסוק¹⁰ "וְכַפֵּר הַפֶּהֶן אֲשֶׁר יִמְשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת יָדוֹ לְכַהֵן פֶּחַת אָבִיו וְלִבְשׁ אֶת בְּגָדֵי הַבַּד בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ" מבואר בגמרא יומא¹¹: "תנו רבנן: 'וכפר את מקדש הקדש' – זה לפני ולפנים, 'אהל מועד' – זה היכל, 'מזבח' – כמשמעו, 'יכפר' – אלו עזרות, 'הכהנים' – כמשמעו, 'עם הקהל' – אלו ישראל, 'יכפר' – אלו הלויים, הושוו כולן לכפרה אחת, שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי רבי יהודה"¹².

9. ה' ב.

10. ויקרא ט"ז, לג.

11. ס"א, א.

12. בהמשך דבריה מביאה הגמ' את דברי רבי שמעון: "רבי שמעון אומר כשם שדם השעיר הנעשה

ראה בדברי רש"י שם כי הזאות הדמים ביום הכפורים מכפרות על טומאת מקדש וקדשיו בקה"ק, הקודש ומזבח הזהב. יש לבאר באיזה מצב מדובר, שהרי ראינו לעיל את אופן הטומאה והכפרה של טומאת מקדש וקדשיו. מבואר בדברי חז"ל כי פרט למצב בו קיימים ידיעה, העלם וידיעה של הטומאה קיימים מצבים נוספים, אשר בחלקם מתכפרים על-ידי קרבנות יום הכפורים. המצבים הנוספים הם¹³:

- א. ידיעה בתחילה ולא בסוף – מדובר במצב בו אדם שידע שנטמא, שכת, נכנס למקדש בטומאה ולא נזכר אח"כ. תיקון למצב זה הוא שעיר החטאת הפנימי של יום הכפורים. יש לציין כי זו מעין הגנה על האדם עד שיוודע לו על טומאתו ויביא קרבן עולה ויורד כדין.
- ב. לא ידע שנטמא, נכנס למקדש בטומאה ואח"כ נודע לו שנטמא – הרמב"ם מבאר בפירושו המשנה שזה יתכן בתינוק שנשבה, שלא ידע שקיים איסור על הטומאה. על טומאה זו מכפר שעיר מוסף של יום הכפורים, שהרי במצב זה לא יוכל האדם לעולם להביא קרבן חטאת (שהרי לא היתה לו ידיעה תחילה, וזה מצב שאין לו אפשרות של תיקון).
- ג. אין ידיעה לא בתחילה ולא בסוף – במצב זה, בו הטומאה לא נודעה כלל, קיים תיקון על-ידי שעירי חטאת הקרבים ברגלים וכן שעירי ראש חודש.
- ד. זדון מקדש וקדשיו – לשיטת הרמב"ם שם¹⁴ על הזדון מכפר פר כה"ג לכהנים, ולישראלים דם שעיר הנעשה בפנים. לכאורה יש לתמוה, שהרי בהלכות ביאת מקדש¹⁵ פסק הרמב"ם שמא הנכנס במזיד חייב כרת? אולי יש לומר כי מדובר במצבים בהם הוא נכנס במזיד, אולם לא במצב בו על מזיד זה הוא חייב כרת. זו לשון הרמב"ם¹⁶: "אי זהו הטמא שחייב כרת על המקדש? כל שנטמא בטומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה שכבר נתפרש בנזירות או שיגע באדם או בכלים שנטמאו באותן הטומאות שהנזיר

בפנים מכפר על ישראל בטומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו וכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות". אולם לא נעסוק במאמרנו בביאור שיטתו והמחלוקת בינו לבין רבי יהודה.

13. כך מבואר בהל' שגגות י"א, ט.

14. עפ"י הבנתו במשנה שבועות א', ר"ז.

15. ג', יב.

16. הל' יג שם.

מגלח עליהם שהרי הוא שני לראשון שנגע במת או שנטמא בשאר אבות הטומאות של תורה שיתפרשו במקומן. ... כללו של דבר כל הטעון ביאת מים מן התורה חייב כרת על ביאת המקדש, ואפילו אחר שטבל עד שיעריב שמשו, אבל המתטמא בטומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן אע"פ שהוא טמא טומאת שבעה הרי זה פטור על ביאת המקדש". לכאורה יש לומר כי טהרת הפר והשעיר במצב של זדון הינה כאשר לא חייב כרת¹⁷.

התבוננות פנימית בנושא טומאת מקדש וקדשיו

מבאר מו"ר בעל הבית גנזי¹⁸ כי טומאת מקדש וקדשיו הינו החטא היחיד המתכפר על-ידי קרבנות ציבור. ההבדל נובע מכך שבחטאים שעל זדונם חייבים כרת הקלקול הינו בקומה הרוחנית של האדם, ומציאות זו דורשת תיקון. אולם בטומאת מקדש וקדשיו הפגם הוא בהכנסת טומאה למקדש, ולכן לא שייך בכל מצב שהאדם יתקן ע"י קרבן חטאת פרטי אלא נדרש גם קרבן ציבור להשלים את תיקון טומאה זו.

בנוסף – יש לומר כי בטומאה זו נדרשת ידיעה תחילה, לפני ההעלם, שכן טומאת מקדש תיתכן רק במצב של מודעות ולא כשוגג רגיל בו הכל נעלם מן האדם. מכאן גם העובדה שטומאה זו ניתקנת בקרבן עולה ויורד, ולא בחטאת קבועה, שכן אין זו חטאת רגילה המתקנת חטא שדבק באדם אלא מצב של ניתוק והסתר, הניתקן על-ידי קרבן עולה ויורד. באופן זה גם מבואר מדוע הקטרת הקטורת קודמת להזאת הדמים בקדש הקדשים, שכן הקטורת כביכול מטהרת את "נשמת המקדש" ואילו ההזאות מטהרות את גוף המקדש.

מקום הזאות הדמים בין בדי ארון הברית

את קטורת קה"ק הקטיר הכהן הגדול בין בדי ארון הברית, כנאמר במשנה¹⁹: "הגיע לארון נותן את המחטה בין שני הבדים". כך פוסק הרמב"ם בנדון²⁰: "ומפי השמועה למדו חכמים שאין נותן הקטרת אלא בקדש הקדשים לפני

17. תמוהים דברי התפארת ישראל בביאורו למשנה שם אות מ"ב, שהמוזד הינו במצב בו לא היתרו בו, שכן אם היתה התראה יתחייב מלקות. וצ"ע.

18. בביאורו לספר ויקרא עמ' קי"ג.

19. יומא נ"ב, ב.

20. הלי' עבודת יוה"כ א' ז.

הארון שנאמר ונתן הקטרת על האש לפני ה'". מהו המקור בתורה לכך שהקטרת הקטורת צריכה להיות בין בדי הארון, הרי דבר זה אינו כתוב במפורש בתורה? הגרי"ז²¹ מדייק מהנאמר בתורה²²: "וְלָקַח מִלֵּא הַמִּזְבֵּחַ גִּחְלִי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפָנֵי ד' וּמִלֵּא חֲפָנָיו קִטְרֶת סָמִים דָּקָה וְהָבִיא מִבֵּית לְפָרְכָת: וְנָתַן אֶת הַקִּטְרֶת עַל הָאֵשׁ לְפָנֵי ד'". תחילה נאמר "מבית לפרוכת", ואח"כ "מלפני ד'" – מכאן שהקטרת הקטורת מתבצעת לפני ארון הברית.

גם לגבי הזאות הדמים נאמר במשנה²³: "פָּר וְשָׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחִיטָתָן בְּצִפּוֹן, וְקָבוּל דָּמָן בְּכָלִי שָׁרֵת בְּצִפּוֹן, וְדָמָן טְעוֹן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבְּדִים וְעַל הַפְּרֹכֶת וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב". מבאר רש"י: "עומד בין שני בדי ארון ומזה א' למעלה וז', למטה כנגד עובייה של כפרת ולא היו נוגעים בה". לעומת זאת הרמב"ם פוסק²⁴: "ונכנס בו לקה"ק ומזה ממנו שם שמונה הזיות בין בדי הארון". מלשון הרמב"ם לא מוכרח שהכהן מחויב לעמוד בין בדי הארון אלא שזהו מקום הזאות הדמים. בחידושי רבי אריה לייב²⁵ רוצה לומר לשיטת רש"י שבהזאות יוה"כ הדין אינו במקום ההזאה, כפי שקיים בהזאת דם הקרבנות בהם יש עניין של מתן דמים במקום מסוים. בהזאות קה"ק עצם מעשה ההזאה הוא גוף העבודה, וכיוון שמקום ההזאה הוא בין הבדים על הכהן לעמוד במקום בו מתבצע גוף ההזאה שכן זהו עיקר העניין – עצם ההזאה.

דומני שיש לומר שיש קדושה מיוחדת המתגלה בין בדי הארון. כך נאמר במדרש²⁶: "ויאמר יהושע אל בני ישראל: 'גשו הנה' וגו' ר' הונא אמר: 'זקפן בין שני בדי הארון'. אמר רבי אחא ברבי חנינא: 'סמכן בין שני בדי הארון'. רבנן אמרין: 'צמצמן בין שני בדי הארון'. אמר להן יהושע: ממה שהחזיקו שני בדי הארון אתכם אתם יודעים ששכינתו של הקב"ה ביניכם. הה"ד (שם): 'ויאמר יהושע בזאת תדעו כי אל חי בקרבכם'. ואף בירושלים דתנן עומדים צפופים ומשתחווים רווחים". כך נאמר במדרש שיר השירים רבה²⁷: "עד שלא נבנה בית המקדש היתה השכינה מתמצעת בין שני בדי הארון משנבנה בית

21. בחידושים ליומא נ"ב, ב.

22. ויקרא ט"ז יב"ג.

23. זבחים מ"ז, א.

24. הל' עיוה"כ ד', ב.

25. חלק ב' סי' י"ז.

26. בראשית רבה ה', ז.

27. א', סח.

המקדש ויאריכו הבדים". דהיינו: השראת השכינה שהיתה בין בדי הארון שרתה במקדש, ומשום כך בדי הארון האריכו עד לפרוכת, ומשם שרתה שכינה במקדש כולו.

הגמרא ביומא²⁸ דורשת על הפסוק: "וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפְּפֹת קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפְּפֹת יִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ" כי אינו מזה על גג הכפורת אלא כנגד עובייה של כפורת, שכן כתיב "על פני הכפורת" וכן "לפני הכפורת". יש אולי לומר כי הזאת הדם נעשתה בחלל שבין בדי הארון, ומיקומה המדויק היה דווקא כנגד הכפורת. הכפורת הינה החיבור בין הארון לבין הכרובים, בין הלוחות שהינם התורה לבין הכרובים שעניינם השראת השכינה. זהו רמז למהות ההשפעה מן הארון והכרובים דרך בדי הארון.

באותו אופן קיימות שמונה הזאות דם בין הבדים: אחת למעלה ושבע למטה. אופן זה מורה על צורת ההמשכה: מלמעלה למטה. כשם שההזאה הינה בקו התפר בין הכרובים לארון, וממנה נמשך השפע, כך גם לגבי אופן הזאות הדמים. אופן זה של הזאות הדמים נלמד בגמ'²⁹ מהפסוק³⁰: "וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפְּפֹת קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפְּפֹת יִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ". "על פני הכפורת" – הוא למעלה, "לפני" – הוא למטה. מדם הפר לומדים דם השעיר, כנאמר בפסוק שלאחריו: "וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפְּפֹת וְלִפְנֵי הַכַּפְּפֹת".

דברי החפץ חיים³¹

בו יבאר גדל הפגם, שמגיע למעלה על ידי חטא הלשון.

הנה מצינו בתורה, כשעושה אדם איזה עברה, שחייבין על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת – מביא חטאת, וזריקתו – על מזבח החיצון. וכהן המשות, כשעובר עברה, צריך להיות הזאתו על מזבח הפנימי ועל פרכת הקדש. והטעם הוא כפשוטו, דבכל עברה, שאדם עושה, מגיע הקלוקל למעלה בעולמות הקדושים לפי גדל נשמתו. וידוע (תענית ה'), שכל מה שאנו רואין בעולם הזה, יש מעין זה למעלה, יש ירושלים של מטה, ויש למעלה ירושלים של מעלה, ויש הר ה',

28. נ"ה, א.

29. יומא נ"ה, א.

30. ויקרא ט"ז, יד.

31. שמירת הלשון, חלק שני, פרק ה'.

שהוא הר הבית, למטה, וכן יש למעלה מקום שנקרא הר ה', ויש מקום שנקרא מחנה שכניה, שהוא חצר אהל מועד, וכן למעלה. ועל זה אמר הכתוב (תהלים כ"ד ג'), "ומי יקום במקום קדשו". והנה כשאדם חוטא, הוא מכניס טמאה למעלה במקום הקדש, והוא בחצר אהל מועד של מעלה, לכך צריך לזרק פה על מזבח החיצון, ובזה תוסר הטמאה למעלה. אבל כהן המשיח, שמדרגתו קדושה מאד, מגיע לקולו במקום היותר גבוה, והוא באהל מועד של מעלה, לכך צריך להזות פה גם כן על אהל מועד:

וכמה צריך האדם להודיע מזה, כשיזכר שעונותיו הגיעו עד בית קדש הקדשים. ובאמת מצינו פעין זה בתנא דבי אליהו, שהלשון הרע שהוא מספר, הוא עולה עד כנגד כסא הכבוד, שגאמר (תהלים ע"ג ט'), "שתי בשמים פיהם, וישונם תהלך בארץ":

ויותר מזה נוכל לראות דבר נפלא ונורא מאד, שהכהן הגדול, כשהוא נכנס פעם אחת בשנה בבית קדש הקדשים, העבודה הראשונה שלו קדם קבלת דם הפך וזריקתו הייתה הקטרת הקטרת, כדכתיב בתורה, ואיתא ביומא (דף מ"ד), שהקטרת הייתה מכפרת על חטא הלשון, וכמו שאמרו שם, יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. מזה נוכל להבין גדל קולו של הלשון, שהגיע עד בית קדש הקדשים לפני ולפנים, ושם צריך לזה כהן גדול, שהוא האיש המקדש מכל כולל ישראל, והוא יראה לכפר שם לפני ה':

והתבונן עוד, אחי בזה, שאף שפעם אחת בשנה החר לכהן גדול לכנס לפני ולפנים, לא החר לו, כי אם בענן הקטרת להסיר עון לשון הרע, ובלא זה חייב מיתה, ואחר כך הזאת הדם, הרי דעון זה מעכב כל הפפירה דעבודת פנים, חקה כתיב בהו, כידוע (יומא מ').

גם נוכל פלגו ללמד מזה הנהגה ישרה, שבבוא האדם לתקן את עניניו ולשוב בתשובה לפני ה' על חטאותיו, תחלת הכל צריך לראות לתקן דבר זה, והינינו חטא הלשון, ואז תתקבל תשובתו, כמו שמצינו אצל הכהן הגדול, שקדם בואו לכפר עון טמאת מקדש וקדשיו, אף שהוא גם כן עון כרת, מכל מקום צויה התורה אותו לתקן מתחלה לכפר חטא הלשון על ידי הקטרת: